

คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ในพื้นที่เทศบาลตำบล
ทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

THE DESIRABLE CHARACTERISTICS OF LOCAL LEADERS IN THE MODERN ERA AS
PERCEIVED BY THE PUBLIC IN THUNG LUANG SUBDISTRICT MUNICIPALITY,
SUWANNAPHUM DISTRICT, ROI ET PROVINCE

รัชมงคล เจริญผล^{1*} จิรายุ ทรัพย์สิน² ชัย สมรภูมิ³

Ratchamongkon Chareanpol^{1*} Jirayu Supsin² Chai Samorabhoom³

^{1,2,3}รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

^{1,2,3} Master Of Political Science Program In Political Sciences., Surindra Rajabhat University,
Thailand

*Corresponding Author E-mail : ratchamong2499@gmail.com

วันที่รับบทความ 6 กรกฎาคม 2568

วันแก้ไขบทความ 15 กันยายน 2568

วันตอบรับบทความ 19 ตุลาคม 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ขึ้นไปที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเขตเทศบาล ตำบลทุ่งหลวง จำนวน 381 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 10 ราย ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารท้องถิ่นและผู้นำชุมชนในพื้นที่ ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของผู้นำที่ประชาชนพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความกล้าคิดกล้าตัดสินใจ ด้านการสื่อสาร ด้านการทำงานบรรลุเป้าหมาย และด้านวิสัยทัศน์ 2) ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเน้นด้านการตั้งเป้าหมายและมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ รองลงมาคือ ความสามารถในการสื่อสาร ความรู้และทักษะ วิสัยทัศน์ และแรงบันดาลใจ 3) พบความแตกต่างอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระหว่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีอายุและรายได้ต่างกัน 4) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ได้แก่ วิสัยทัศน์ ความรู้และทักษะ แรงบันดาลใจ และการตั้งเป้าหมายและมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 5) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำท้องถิ่นสามารถสรุปได้ 3 ด้าน คือ (1) ด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ ได้แก่ การเข้าถึงประชาชน รับฟังปัญหา และมีความกล้าหาญในการตัดสินใจ (2) ด้านคุณลักษณะของผู้นำ ได้แก่ ความสามารถในการบริหารจัดการ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และ (3) ด้านปัจจัยภาวะผู้นำ ได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ และปัจจัยภายนอก เช่น งบประมาณ บุคลากร และเทคโนโลยี

คำสำคัญ (Keywords) : คุณลักษณะ, ผู้นำท้องถิ่น, ที่ประชาชนพึงประสงค์

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the desirable characteristics of local leaders in the modern era as perceived by the public in Thung Luang Subdistrict Municipality, Suwannaphum district, Roi Et province; 2) investigate the factors influencing such leadership characteristics; and 3) explore guidelines for developing leadership attributes to enhance administrative efficiency in the local municipality. A mixed methods research design was employed, integrating both quantitative and qualitative approaches. The quantitative data were collected from 381 residents aged between 18 and 65 years who were registered in the municipal area. The qualitative data were obtained through in-depth interviews with 10 key informants, including officials from the Department of Local Administration, municipal officers, and community leaders, selected through purposive sampling. The findings revealed that 1) the desirable characteristics of local leaders, as rated by the public, were at a high level, especially in terms of morality and ethics, decisiveness, communication skills, goal achievement, and vision. 2) the most desired leadership traits included goal-setting and commitment to success, followed by communication ability, knowledge and skills, vision, and inspiration. 3) statistically significant differences (at the 0.05 level) were found in public opinion based on age and income. 4) leadership factors such as vision, knowledge and skills, inspiration, and goal-setting with commitment significantly influenced the desirable characteristics of local leaders (at the 0.05 level) 5) development guidelines were identified in three areas: (1) leadership attributes such as accessibility, empathy, and courageous decision-making (2) essential leader qualities including administrative competency and a focus on improving quality of life; and (3) internal and external leadership factors, including knowledge, experience, responsibility, budget, personnel, and the use of modern technology.

Keywords : Characteristics, Local Leaders, Desired Qualities of the Public

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 249 และมาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดทำบริการ สาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย,

2560) เทศบาลเป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งมีสถานะเป็นนิติบุคคล และมีหน้าที่ในการแปลงนโยบายที่เป็นนามธรรมไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดความสำเร็จ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ การบริหารงานแบบบูรณาการ พร้อมทั้งยังส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนเป็นหลัก หากขาดประสิทธิภาพใน การบริหารงานแล้วจะทำให้การปฏิบัติงานเกิดการล่าช้า การประสานงานเกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อนและในทางกลับกัน หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารงานที่ดีมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้การดำเนินงานของหน่วยงานเกิดความราบรื่น มีการประสานงานในการปฏิบัติร่วมกับประชาชนได้ดี ตลอดจนสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างตรงจุด (ศูนย์วิจัยพุทธศาสตร์น่าน, 2566)

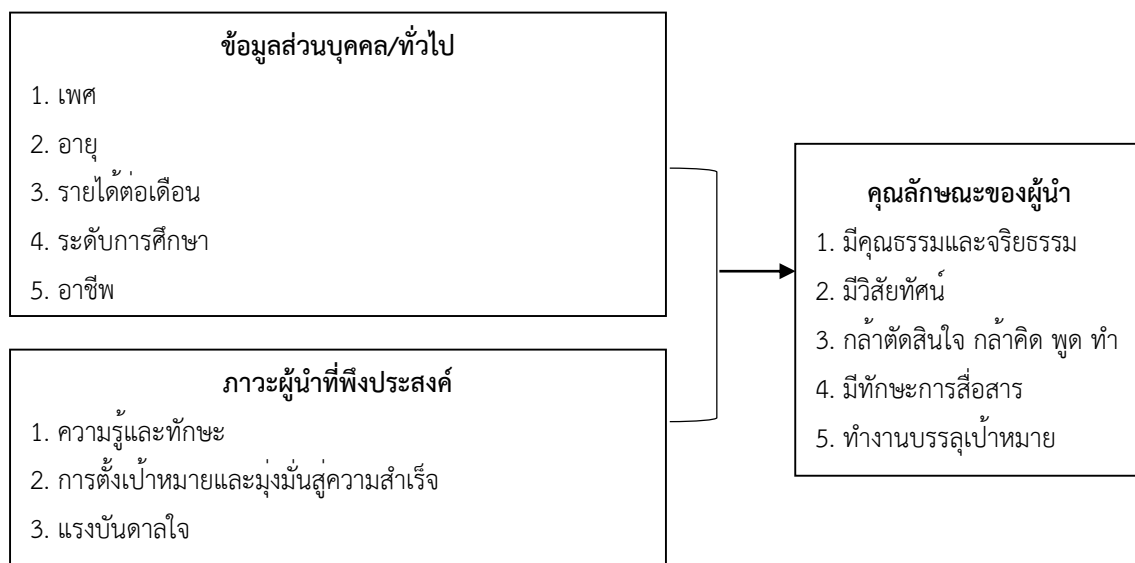
การบริหารงานของเทศบาลมีนายกเทศมนตรีทำหน้าที่เป็นผู้นำสูงสุดในองค์กรการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรนั้นต้องอาศัยการมีภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีอันจะนำมาซึ่งความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชาและเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ หากนายกเทศมนตรีขาดภาวะผู้นำอาจก่อให้เกิด การไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชา ผลงานก็จะไม่คุ้มค่าแก่การลงทุน การที่ผู้นำท้องถิ่นจะสามารถพัฒนาท้องถิ่นได้ดีจึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำเป็นสำคัญ ฉะนั้น ความสำคัญของผู้นำจึงมีบทบาทอย่างมากในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะผู้นำจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้นำในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่ที่ผ่านมานั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีจุดอ่อน หรือปัญหาเช่นกัน นั่นคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถสนองตอบ ต่อเจตนารมณ์อุดมการณ์ของประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง เพราะยังมีการกระจายอำนาจมากเท่าไรยังนำไปสู่ความแตกต่างและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างพื้นที่หรือท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ง่ายไม่ว่าจะเป็นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการคลัง ด้านคุณภาพชีวิต ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น และด้านการบริการสาธารณะ เนื่องจากอำนาจในการเมืองและการจัดทำบริการสาธารณะ ตลอดจนทรัพยากรทางการบริหารขึ้นอยู่กับศักยภาพท้องถิ่นของชุมชนและผู้บริหารแต่ละแห่ง ความแตกต่างและไม่เท่าเทียมกันระหว่างท้องถิ่นจึง เกิดขึ้นเพราะเมื่อใดก็ตาม หากปรากฏว่าผู้บริหารท้องถิ่นมีจุดอ่อน ไม่ว่าจะเป็นการขาดความรู้ ความสามารถ ขาดความเข้าใจ ในหน้าที่ ความรับผิดชอบและขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่และขาดศักยภาพในเชิงบริหาร เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง นั้นย่อมสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายที่หวังไว้เกิดความล้มเหลว (ดารุณี หะยิมะเต็ง, 2566)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุรธรรมภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานและพำนักอยู่ รวมถึงในอีกไม่นานจะมีการจัดการเลือกตั้ง ทำให้ผู้วิจัยต้องการทราบถึง คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ และต้องการทราบเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่ประชาชนพึงประสงค์ ในพื้นที่ว่าอยู่ในระดับใด และคุณลักษณะผู้นำ ที่ประชาชนในพื้นที่คาดหวังของผู้นำท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลทุ่งหลวงควรมีลักษณะอย่างไร รวมทั้งปัญหาของการบริหารงาน ของผู้นำเทศบาลตำบลทุ่งหลวงในมุมมองของประชาชนในพื้นที่ และสุดท้ายแล้วงานวิจัยฉบับนี้จะนำมาซึ่งแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำในทิศทาง ความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่เพื่อประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการบริหารงานท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานแก่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ประชาชนที่มีสภาพส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดแตกต่างกัน
2. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ และกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนอายุ 18 ขึ้นไป ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเขตเทศบาล ตำบลทุ่งหลวง โดยการใช้ สูตรของ Taro Yamane จำนวน 381 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 10 ราย ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารท้องถิ่นและผู้นำชุมชนในพื้นที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปัจจัยด้านภาวะผู้นำที่มีต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่ประชาชนพึงประสงค์

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น ในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์เพื่อเป็นพื้นฐานในการออกแบบเครื่องมือที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สร้างแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ ข้อคำถามที่วัดตัวแปรหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งจัดทำเป็นรายข้อภายใต้ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงทั้งเนื้อหา ความถูกต้องของสำนวนภาษา และความชัดเจนของคำถามให้เหมาะสมและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. เสนอผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC)
5. การทดสอบเครื่องมือเบื้องต้น (Try Out) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างทดลอง จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างหลักของการวิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ของแต่ละข้อคำถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับสูง

การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยอาศัยเครื่องมือที่มีความเหมาะสม สำหรับการเก็บรวบรวม ซึ่งในที่นี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ ในพื้นที่เทศบาลตำบล ทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มประชากรเรียงลำดับประชากรมากที่สุด 5 หมู่บ้าน

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมมาจากแหล่งที่สามารถอ้างอิงได้ และมีความน่าเชื่อถือ ได้แก่ 1) ตำรา หนังสือ 2) เอกสารเกี่ยวกับงานวิจัยที่ผ่านมา 3) วารสารและสิ่งพิมพ์ทางวิชาการทั้งในระบบเอกสารและระบบออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามข้อมูลที่รวบรวมโดยมีการประมวลผลข้อมูล ดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูล (Editing) เป็นการตรวจสอบความสมบูรณ์ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง

2. การลงรหัส (Coding) เป็นการนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้วมาลงรหัสตามที่ได้กำหนดรหัสไว้

3. การประมวลผลข้อมูล (Processing) เป็นการนำข้อมูลได้จากการลงรหัสมาบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบ โดยวิเคราะห์ค่า (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำที่พึงประสงค์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณลักษณะของผู้นำ

คุณลักษณะของผู้นำ	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
ด้านวิสัยทัศน์	4.46	0.493	มาก
ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	4.74	0.367	มากที่สุด
ด้านกลาตัดสินใจ กลาคิด พุด ทำ	4.65	0.382	มากที่สุด
ด้านมีทักษะการสื่อสาร	4.60	0.441	มากที่สุด
ด้านทำงานบรรลุเป้าหมาย	4.51	0.446	มากที่สุด
ภาพรวม	4.49	0.417	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับความคิดเห็นคุณลักษณะของผู้นำภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, $SD = 0.417$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, $SD = 0.367$) รองลงมาด้านกล้าตัดสินใจ กล้าคิด พุด ทำอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, $SD = 0.382$) ด้านมีทักษะการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $SD = 0.441$) ด้านทำงานบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, $SD = 0.446$) และด้านวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, $SD = 0.439$)

2. การวิเคราะห์ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์
ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำที่พึงประสงค์

ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านวิสัยทัศน์	4.53	0.441	มากที่สุด
2. ด้านความรู้และทักษะ	4.59	0.453	มากที่สุด
3. ด้านแรงบันดาลใจ	4.47	0.466	มาก
4. ด้านการตั้งเป้าหมายและมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ	4.62	0.421	มากที่สุด
5. ด้านความสามารถในการสื่อสาร	4.60	0.444	มากที่สุด
ภาพรวม	4.56	0.386	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, $SD = 0.386$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการตั้งเป้าหมายและมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, $SD = 0.421$) รองลงมาด้านความสามารถในการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $SD = 0.444$) ด้านความรู้และทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, $SD = 0.453$) ด้านวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, $SD = 0.441$) และด้านแรงบันดาลใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, $SD = 0.466$)

3. ผลการวิเคราะห์สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีสภาพส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดโดย พบว่า ประชาชนที่มีอายุ และรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ดังนี้

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่

ประชาชนพึงประสงค์ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาวะผู้นำ	β	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	0.348	0.177		1.961	0.051
ด้านวิสัยทัศน์ X_1	0.231	0.041	0.245	5.575	0.000*
ด้านความรู้และทักษะ X_2	0.216	0.040	0.235	5.472	0.000*
ด้านแรงบันดาลใจ X_3	0.216	0.040	0.242	5.409	0.000*
ด้านการตั้งเป้าหมายและมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ X_4	0.164	0.042	0.166	3.939	0.000*
ด้านความสามารถในการสื่อสาร X_5	0.082	0.043	0.087	1.915	0.056
$R=0.774, R^2= 0.605, R^2Adj = 0.600$					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ พบว่า R มีค่าเท่ากับ 0.774 หมายถึง ตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายการใช้งานได้ ร้อยละ 77.4 โดยพบว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความรู้และทักษะ ด้านแรงบันดาลใจ และด้านการตั้งเป้าหมายและมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยด้านวิสัยทัศน์มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดมากที่สุด (β เท่ากับ 0.231) ด้านความรู้และทักษะ (β เท่ากับ 0.216) ด้านแรงบันดาลใจ (β เท่ากับ 0.216) และด้านการตั้งเป้าหมายและมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ (β เท่ากับ 0.164)

4. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานแก่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ผู้นำท้องถิ่นต้องมีความเป็นผู้นำ รับฟังปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชน เข้าใจเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มทุกช่วงวัย มีความกล้าคิด กล้าพูด และกล้าทำเพื่อประชาชน สำหรับภาวะผู้นำท้องถิ่นในปัจจุบันมีความเหมาะสม และมีประสบการณ์ในการทำงานเพื่อช่วยเหลือและเป็นกระบอกเสียงให้ชาวบ้าน (2) ด้านคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่ประชาชนต้องการ คือมีความสามารถในการบริหารจัดการท้องถิ่นให้ประชาชนในพื้นที่อยู่ดีมีสุข ได้รับความสะดวกสบาย ในเรื่องพื้นฐานของชีวิต เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบการสัญจรไปมา เรื่องสวัสดิการทางสังคมต่าง ๆ เป็นต้น และผู้นำท้องถิ่นที่มีภาวะผู้นำที่ดี และมีคุณลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี ส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปด้วยดี ราบรื่น และประชาชนมีความสุข และ (3) ด้านปัจจัยภาวะผู้นำที่มีต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่ประชาชนพึงประสงค์ สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้นำท้องถิ่น คือ ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้นำท้องถิ่น ความรับผิดชอบของผู้นำท้องถิ่น ใน

ส่วนของปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น คือ งบประมาณ เจ้าหน้าที่และบุคลากรในท้องถิ่น การพัฒนาของเทคโนโลยีในปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่ประชาชนพึงประสงค์ในพื้นที่เทศบาล ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุและรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบันที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยประชาชนแต่ละกลุ่มมีความคาดหวังต่อบทบาทและลักษณะของผู้นำแตกต่างกันตามประสบการณ์ชีวิต สถานะทางเศรษฐกิจ และความต้องการเฉพาะของกลุ่มตน เช่น กลุ่มวัยหนุ่มสาวอาจให้ความสำคัญกับความทันสมัย ความสามารถในการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีของผู้นำ ขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุอาจมองหาความน่าเชื่อถือ ความเป็นธรรม และความสามารถในการดูแลสวัสดิการชุมชน ส่วนกลุ่มที่มีรายได้สูงอาจเน้นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและความโปร่งใส ขณะที่กลุ่มรายได้น้อยอาจต้องการผู้นำที่ใกล้ชิด เข้าใจปัญหาปากท้อง และเข้าถึงได้ง่าย ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของความคาดหวังในภาวะผู้นำ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารุณี หะยิมะเต็ง (2566) การศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีทัศนคติต่อคุณลักษณะ ภาวะผู้นำที่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระพรหมวิหาร อติธมโม (2565) คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านวิสัยทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า วิสัยทัศน์ของผู้นำมีอิทธิพลต่อความคาดหวังของประชาชนต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถมองเห็นโอกาสและวางแผนพัฒนาได้อย่างเป็นระบบ และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตได้อย่างเหมาะสม ประชาชนในยุคปัจจุบันจึงคาดหวังผู้นำที่ไม่ได้ทำงานเฉพาะกิจเฉพาะหน้า แต่มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพจน์ ประไพเพชร (2566) ศึกษาภาวะผู้นำกับการบริหารองค์กรเชิงธุรกิจในโลกยุคใหม่ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในโลกยุคใหม่หรือโลกศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะผู้นำองค์กรธุรกิจมีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงมีวิสัยทัศน์เพื่อทำให้การบริหารงานต่าง ๆ เป็นไปด้วยความราบรื่นและพร้อมที่จะเผชิญกับสภาพสังคมหรือบริบทที่เปลี่ยนไปตลอดจนภัยคุกคามต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างคาดไม่ถึง

ด้านความรู้และทักษะ ความรู้และทักษะเป็นพื้นฐานที่ทำให้ผู้นำสามารถบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับผู้นำที่มีความรู้

รอบด้าน โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีทักษะในการสื่อสาร การประสานงาน และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมปอง สุวรรณภุมมา (2565) การสร้างเสริมคุณลักษณะที่ดีของผู้นำทางการเมืองเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของผู้นำทางการเมือง ซึ่งนับได้ว่าผู้นำทางการเมืองเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น อันเนื่องมาจากผู้นำทางการเมืองในแต่ละท้องถิ่นนั้น เป็นผู้ที่มีอาศัยอยู่ในพื้นที่ มีความเข้าใจในบริบทชุมชน ทั้งทางด้านกายภาพ ภูมิศาสตร์ วิถีชุมชน ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเชื่อว่าผู้นำท้องถิ่นย่อมสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นเข้าใจปัญหา และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ทั้งในระดับหมู่บ้าน ชุมชน และสามารถขับเคลื่อนนำชุมชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น ย่อมเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเป็นพื้นฐาน รวมทั้งภาวะผู้นำที่สามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นได้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า การส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีของผู้นำทางการเมือง จึงจะเป็นประโยชน์อย่างมากทั้งในการร่วมกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและจูงใจให้ประชาชนในการร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น โดยการสร้างเสริมคุณลักษณะที่ดีของผู้นำทางการเมือง ประกอบด้วย การเสริมสร้างให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เสริมสร้างด้านบุคลิกลักษณะส่วนตัว และเสริมสร้างด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งหากมีการส่งเสริมให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดีแล้วย่อมก่อให้เกิดความศรัทธาจากประชาชน ก่อให้เกิดความเคารพนับถือจากประชาชน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

ด้านแรงบันดาลใจ ผู้นำที่สามารถเป็นแรงบันดาลใจให้กับคนในชุมชน จะช่วยสร้างพลังในการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในระดับท้องถิ่นได้อย่างเข้มแข็ง ประชาชนต้องการผู้นำที่ไม่เพียงแต่เป็นผู้บริหาร แต่ยังเป็นผู้จุดประกายและกระตุ้นให้ชุมชนมีพลังในการพัฒนาไปข้างหน้าอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของในการพัฒนาท้องถิ่น และสร้างความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรวดี ศรีสุข (2561) ยังพบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่สามารถแสดงวิสัยทัศน์และส่งผลแรงบันดาลใจต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ มีแนวโน้มได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากประชาชนอย่างยั่งยืน

ด้านการตั้งเป้าหมายและมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความสามารถในการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและมีความมุ่งมั่นในการทำงานจนบรรลุผล เป็นลักษณะที่ประชาชนเห็นว่าเป็นหัวใจสำคัญของผู้นำในยุคปัจจุบัน ผู้นำที่มีคุณลักษณะนี้จะได้รับความเชื่อถือและสนับสนุนจากประชาชน เพราะแสดงให้เห็นถึงความจริงจัง ตั้งใจ และสามารถนำพาท้องถิ่นไปสู่ความก้าวหน้าได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boyatzis (1982) ที่ระบุว่า “ความสามารถในการตั้งเป้าหมายและการคงความมุ่งมั่น” (Goal orientation and persistence) เป็นหนึ่งในสมรรถนะหลักของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสนับสนุนโดยงานของ Locke & Latham (1990) ที่เสนอว่า “เป้าหมายที่ชัดเจนและมีความท้าทาย” ช่วยกระตุ้นแรงจูงใจในการทำงานและส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรโดยตรง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ด้านวิสัยทัศน์ จัดอบรมหรือเวิร์กช็อปด้านยุทธศาสตร์และการคาดการณ์อนาคตเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมกำหนดทิศทางพัฒนา และเรียนรู้จากต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ
2. ด้านความรู้และทักษะ ส่งเสริมการพัฒนาความรู้รอบด้าน เช่น การจัดการทรัพยากรและเทคโนโลยี จัดอบรมต่อเนื่องและสนับสนุนการเข้าร่วมหลักสูตรจากหน่วยงานภายนอก
3. ด้านแรงบันดาลใจ ผู้นำท้องถิ่นที่กระตุ้นให้ผู้นำแสดงความมุ่งมั่น เสียสละ และเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม เพื่อสร้างศรัทธาและความร่วมมือจากประชาชน
4. ด้านการตั้งเป้าหมายและมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ กำหนดเป้าหมายและแผนงานที่ชัดเจน พร้อมตัวชี้วัดและการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อความตั้งใจจริงของผู้นำ
5. ด้านความสามารถในการสื่อสาร พัฒนาทักษะการสื่อสารใช้สื่อที่หลากหลาย เปิดช่องทางรับฟังความคิดเห็น เพื่อสร้างความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ขยายพื้นที่การศึกษา ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ทั้งในระดับตำบล อำเภอ หรือ จังหวัด เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นในแต่ละภูมิภาค ซึ่งอาจมีปัจจัยทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ หรือสังคมที่แตกต่างกัน
2. เพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์หรือผู้มีบทบาททางสังคม เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มอย่างแท้จริง
3. ศึกษาปัจจัยแวดล้อมเพิ่มเติมที่อาจมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของผู้นำที่ประชาชนพึงประสงค์ เช่น ปัจจัยด้านค่านิยมทางสังคม เทคโนโลยี บริบทการเมืองท้องถิ่น หรือแนวโน้มการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- ดารุณี หะยิมะเต็ง. (2566). ทศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา. *การประชุมหาตใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 14 (828-842)*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พระพรหมวิหาร อติธมโม (แดนดงยิง). (2565). คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์*, 7(2) : 36-45.
- ภัทรวิ ศรีสสุข. (2561). ภาวะผู้นำเชิงสร้างแรงบันดาลใจกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา* มาตรา 249-250. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์.

- ศูนย์วิจัยพุทธศาสตร์น่าน. (2566). *ความสำคัญของภาวะผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาชุมชน*. วิทยาลัยสงฆ์
นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมาร
- สมปอง สุวรรณภูมา. (2565). การสร้างเสริมคุณลักษณะที่ดีของผู้นำทางการเมืองเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น.
วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 6(2) : 294-300.
- สุพจน์ ประไพเพชร และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำ : แนวคิด ทฤษฎีและองค์ประกอบ. *วารสารครุศาสตร์
ปัญญา*, 2(1) : 59-73.
- Boyatzis, R.E. (1982). *The Competent Manager: A model of Effective Performance*.
NewYork : John Wiley and Sons Inc.